

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ПЕТРА МОГИЛИ

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

РАДЯНСЬКО–НІМЕЦЬКІ ВІДНОСИНИ В ПЕРІОД
ВЕЙМАРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1919–1933 РР.)

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконала:

Студентка 6 курсу 693 групи
спеціальності 291 «Міжнародні
відносини, суспільні
комунікації та регіональні
студії»

Гальченко Світлана Іванівна

Керівник:

д. і. н., завідувач кафедри
міжнародних відносин та
зовнішньої політики, професор
Тригуб Олександр Петрович

м. Миколаїв – 2021 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Тема, яку ми висвітлюємо залишається і до цього часу маловідомою сторінкою нашого минулого. Становище, в якому опинилися Німеччина і Радянська Росія на початку 20-х років, мало деякі подібні риси. В обох країнах світова війна викликала великі зміни: мали місце серйозні економічні труднощі від нанесених війною збитків, що відбилося на соціальній сфері. Обидві країни перебували в умовах зовнішньополітичної ізоляції. Німеччина була звинувачена в розв'язанні Першої світової війни, а Росія не була запрошена до участі в Паризькій конференції, через капітуляцію і підписання 3 березня 1918 року в Брест-Литовську мирного договору з державами Четвертного союзу. Радянська дипломатія почала переходити до більш реалістичного курсу у вирішенні міжнародних питань, виконувати антиверсальські настанови Леніна про можливість і необхідність зближення в першу чергу з переможеними країнами, в яких були серйозні протиріччя з державами-переможницями. Тому радянське керівництво почало наполегливо шукати шляхи розширення контактів із Німеччиною та її союзниками. Ці відносини сприяли відродженню й нарощуванню військово-промислового потенціалу, готували ґрунт для майбутнього реваншу та задоволення гегемоністських амбіцій правлячих верхівок обох країн.

Тема радянсько-німецького альянсу була абсолютно недоступною для вивчення до початку 90-х рр. минулого сторіччя. Зняти гриф секретності з документів, які проливають світло на союз СРСР з державою, що принесла світу саму кровопролитну в історії людства війну, в умовах радянської реальності було неможливо. Оприлюднити матеріали, що доводять участь СРСР у масштабній мілітаризації Німеччини в міжвоєнний період, – тим більше.

Військово-політичні та економічні відносини рейхсверу і Робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА), що проливають світло на

витоки внутрішніх військово-політичних процесів в 20-30-х рр. в СРСР і вимірювання міжнародної обстановки, залишається вивченою лише фрагментарно, на відміну від проблематики, пов'язаної з безпосереднім початком Другої світової війни. Тим часом без детального вивчення цієї теми неможливе розуміння передумов її початку, міжвоєнної політико-економічної тенденції СРСР і Німеччини, трансформації міжнародного політичного клімату в цей період і становлення тоталітарних режимів у двох країнах.

Радянсько-німецькі відносини 20-30-х рр. займають особливе місце в соціально-політичній дискусії ХХ століття. Їх розвиток став важливою ланкою в загальному ланцюжку подій, які призвели до розв'язання нацистською Німеччиною Другої світової війни.

Об'єктом дослідження є радянсько-німецькі відносини в 20-х на початку 30-х років ХХ ст. та зовнішня політика зазначених країн.

Предметом дослідження є розвиток військово-технічного та економічного співробітництва Червоної армії та рейхсверу в 1919-1933 роках.

Хронологічні рамки роботи охоплюють період з 1919 року по 1933 рік – період, що і до цього часу залишається найменш висвітленим в історіографії радянсько-німецьких зв'язків першої половини ХХ століття, період поступового відновлення позицій і переходу Німеччини в наступ на Версальські постанови.

За початковий термін узято 1919 рік, коли Німеччина посіла одне з провідних місць у зовнішньополітичних розрахунках радянського керівництва. Саме на Німеччину покладалася примарна надія на світову революцію; крім того, Німеччина розглядалася більшовиками як потенційний союзник в майбутній боротьбі з Польщею, що займала відверто антирадянські позиції і мала тісні зв'язки із Францією та Англією.

Верхня межа – 1933 рік, коли до влади в Німеччині на антиверсальських, і реваншистських гаслах приходять Адольф Гітлер, і радянсько-німецьке співробітництво було тимчасово припинено.

Мета дослідження – в контексті радянсько-німецьких відносин проаналізувати військово-технічне та економічне співробітництво Робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА) та рейхсверу та його значення для обох країн.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні **дослідницькі завдання**:

1. вивчити та опрацювати джерельну та літературну бази присвячені даній темі.

2. дослідити історію становлення радянсько-німецьких військових відносин протягом 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст., розкрити специфіку військово-політичного партнерства Радянського Союзу і Веймарської республіки на принципах рапалльської політики, показати його складний і суперечливий характер, подати аналіз основних напрямів співробітництва РСЧА і рейхсверу;

3. з'ясувати специфіку позицій і підходів керівників Радянського Союзу, Веймарської республіки, до ревізії Версальської системи договорів впродовж усього “періоду рапалльського співробітництва”.

4. висвітлити й дати оцінку безпосередній участі німецьких фірм, підприємств, у відродженні й розвитку військово-промислового потенціалу СРСР;

5. проаналізувати механізм військово-економічних контактів СРСР і Німеччини у 1919-1933 рр. і показати їх пряму залежність від зовнішньої політики, а також процес технічного обладнання й переозброєння армій обох країн, обмін між їх командуванням оперативно-тактичними засобами підготовки до агресивної війни;

б. дати об'єктивну оцінку економічній співпраці Веймарської республіки з Росією (СРСР), проаналізувати надання Німеччиною короткострокових кредитів.

Методи дослідження. Критичний аналіз джерельної та наукової літератури ліг в основу логічного пізнання суспільних процесів, що протікали в СРСР та Німеччині упродовж досліджувального періоду, від Рапалло до падіння Веймарської республіки і приходу до влади німецьких нацистів.

Історико-порівняльний метод дав змогу на прикладі вивчення історії Веймарської республіки й СРСР простежити проблеми їх зовнішньополітичної ізоляції, зародження початків становлення нового європейського співтовариства на основі зближення двох режимів. Синхронним методом досліджувалися зовнішньополітичні фактори, що обумовили розвиток радянсько-німецького військового співробітництва, а саме те, що відіграло роль каталізатора цього зближення.

Реконструктивний метод допоміг у хронологічному порядку розглянути розвиток і розширення співробітництва у військовій та економічній галузях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає, насамперед, у тому, що автор, спираючись на нові підходи критично переосмислює історіографію. Робить спробу через актуальність досліджуваної проблематики, що довгий час залишалася мало відомою, через засекречені матеріали архівів, та є недостатньо вивченою у вітчизняній історіографії, у рамках проведеного наукового дослідження здійснює аналіз історіографії та джерельної бази, які належали до радянсько-німецького періоду відносин 20–30-х рр. ХХ ст.

Практичне значення роботи полягає в тому, що роботу написано в наукових та навчальних цілях. Матеріали магістерської роботи можуть бути використані при написанні освітньо-кваліфікаційних та магістерських робіт, при написанні навчальних посібників і підручників,

а також під час викладання загальних і спеціальних курсів таких як – «Історія міжнародних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика».

Апробація результатів дослідження. Частина теоретичних положень та висновків цього дослідження знайшла відображення у виступах на 3 наукових конференціях, зокрема: II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних» 14-15 травня 2020 року під назвою «Радянсько-німецьке співробітництво в 20-30-х рр. XX ст.: «Школа хімічної війни» в Саратові», Всеукраїнській науковій конференції «Одинадцяті Богданівські читання» 10-11 грудня 2020 року під назвою «Радянсько-німецькі відносини від Брестського миру до Генуезької конференції», Всеукраїнській науково-практичній конференції «Соціально-політичні процеси в Україні та світі у контексті глобалізаційних» від 23 квітня 2021 під назвою «Економічні відносини між СРСР і Веймарською республікою в 1922 – 1924 рр.».

Публікації. За темою магістерської роботи опубліковано 3 праці, це тези і матеріали конференцій .

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Загальний обсяг її становить 117 сторінок, з них основного тексту – 110 сторінок. Магістерська робота складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури (71 найменування українською та російською мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет дослідження, територіальні та хронологічні межі, вказано на мету і завдання, стан наукової розробки теми та її джерельну базу,

наукову новизну дослідження, його практичне значення, апробацію одержаних результатів.

У першому розділі – «Теоретичні та методологічні основи дослідження радянсько-німецьких відносин у період Веймарської республіки» – проаналізовано стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження, окреслено принципи, підходи та методи дослідження.

Детальний аналіз джерельної бази та наукової літератури дає змогу автору розділити вітчизняну (радянську) історіографію дослідження на три групи: 1) «дослідження радянських істориків 1940-1950-х рр.», 2) «дослідження радянських істориків 60-80-х рр. ХХ ст.», 3) «дослідження 80-х рр. ХХ ст. – сучасність». У першому періоді можна відзначити праці таких дослідників як Мурав'йова Ю. П., Рудченка А. М., А. А. Галкіна та Д. П. Проектора. Автори у своїх працях яскраво проілюстрували зародження та початок розвитку нацизму на території Німеччини, але не оминули увагою й період Веймарської республіки. Праці, які вийшли протягом 60-х–80-х рр. ХХ ст., охоплюють лише політичне, економічне та виробничо-технічне співробітництво, але вони жодним чином не втрачають фактологічної цінності і до нашого часу. Хоча і були написані у період тоталітарної системи та піддавалися нашаруванню ідеології та класового підходу, які не оминули і сферу міжнародних відносин. Третій період відзначився появою альтернативних досліджень з питань радянсько-німецького співробітництва. Дослідники цього періоду намагалися відійти від застарілих методів та принципів дослідження довоєнного співробітництва між СРСР та веймарською Німеччиною. Ці праці поставили під сумнів методологічно доведені факти з історії радянсько-німецьких відносин, у результаті чого змогли досягти більш детального та об'єктивного дослідження цієї проблеми.

Автор аналізує зарубіжну історіографію та поділяє її на чотири групи: перша – «політичні та економічні взаємини між Радянським

Союзом та Веймарською Республікою», друга – «праці з новітньої історії Німеччини», третя – «дослідження зовнішньої політики СРСР та радянське військове будівництво», четверта та остання – «комплексний аналіз радянсько-німецьких відносин у 1920-1933 рр.». Перша група включає у себе праці, які були присвячені вивченню політичних та економічних взаємин які розгорталися між Радянським союзом та Веймарською Республікою. Серед них варто виділити дослідника Гінцберга Л. І. він у своїй праці висвітлює зовнішньополітичні відносини Веймарської республік, та звертає особливу увагу на відношення правлячих кіл до Рапалльського договору. Що ж до другої групи історіографії, то вона включає праці з новітньої історії Німеччини. Історик Альфреду Мейєру разом з Густавом Хільгером, вдалося по-новому подивитися на давно відомі факти. Вони не тільки детально проаналізували особливості німецько-радянського співробітництва, але і змогли пролити світло на ідеї, мотиви поступків і загальне світобачення тих, хто серйозно впливав на зовнішньополітичний курс Німеччини у 20-х і 30-х роках ХХ століття.

Третя група висвітлює дослідження які пов'язані із зовнішньою політикою СРСР та радянському військовому будівництву. У цьому блоці варто відзначити автора Марка Уолкера з його працею «Етапи становлення взаємовідносин між СРСР та Німеччиною у 20-х рр. ХХ ст.».

Історіографія цієї теми відзначається багатою джерельною базою, зокрема особливу увагу привертають офіційні міжнародні зовнішньополітичні документи та дипломатичні листування, міжнародні угоди, постанови, розпорядження, інструкції, листи, щоденники та періодичні видання.

Дослідження побудоване на загальнонаукових методах пізнання, із застосуванням науково-критичного аналізу джерел. Поєднання означених принципів і методів дало можливість досліднику уникнути суб'єктивних оцінок, залишатися на об'єктивно-науковій точці зору та забезпечило науково достовірність результатів дослідження.

Під час дослідження обраної теми, автор намагався користуватися наступними методами та принципами: методологічним підґрунтям дослідженням стали принципи об'єктивності та історизму; використовувалися методи історичного характеру. Представлена робота виконана на основі хронологічного, системного та комплексного підходів, історико-порівняльного, проблемно-хронологічного аналізів, класифікаційного та ретроспективного методів.

У другому розділі – «Передумови та причини радянсько-німецького зближення в 1919 – 1922 рр.» – розкривається питання Брестського миру та його вплив на розвиток відносин між радянською Росією та Німеччиною, а також загальний розвиток радянсько-німецьких відносин від Брестського миру до Генуезької конференції.

Становище обох країн, і Радянської Росії і Німеччини на початку 20-х рр. ХХ ст. мало подібний характер. Обидві країни були понівечені війною, вона викликала великі, докорінні зміни як економічного так і соціального характеру, країни перебували в умовах зовнішньої ізоляції.

З урахуванням наростаючої політичної кризи в країні уряд Німеччини з метою збереження режиму все більш схилилися до ідеї якнайшвидшого припинення війни на Заході і укладення компромісного миру з Антантою за рахунок Радянської Росії.

Брест-Литовський мирний договір передбачав встановлення дипломатичних відносин між Радянською Росією та кайзерівською Німеччиною з метою збереження режиму все більш схилилися до ідеї якнайшвидшого припинення війни на Заході і укладення компромісного миру з Антантою за рахунок Радянської Росії.

Провідна роль у формуванні військово-політичних відносин з Німеччиною належала політичному керівництву Радянської Росії. Аналіз сформованої політичної обстановки у світі закономірно привів Сталіна до висновку про те, що найбільш реальним військово-політичним партнером для СРСР є Німеччина.

Післявоєнна Європа належала країнам-переможцям. Військова і політична перевага Франції на континенті підкріплювалося її союзними відносинами з найсильнішими державами на західному кордоні СРСР – Польщею і Румунією. Прагнення зберегти самостійність вимагало від російської політики партнерства з Німеччиною та іншими державами заради спільної протидії гегемонії версальських держав.

На початку 20-х рр. XX ст. Радянська Росія активно шукала опору на Заході, одночасно прагнучи розширити свої кордони, але для реалізації всіх задумів потрібні були, по тим міркам сучасна зброя, новітня військова промисловість та техніка, якої на той момент в Росії не було, але все це мала Німеччина.

Політика радянської Росії по відношенню до Німеччини вироблялась керівництвом партії та полягала в принципі «дружби проти спільного супротивника». Радянська дипломатія активно переходила до вирішення міжнародних питань, виконуючи настанови Леніна про зближення з переможеними країнами, зокрема Німеччиною.

Протягом всього «Рапалльського десятиліття» у радянській політиці переважала точка зору Чичеріна, згідно якої відносини з Німеччиною були першочерговим фактором перед початком побудови відносин з іншими європейськими державами. Зацікавленість як Німеччини, так і СРСР в протистоянні Версальському «диктату» приводила радянську дипломатію і Політбюро до висновку про те, що поки зберігається післявоєнний порядок, «зміцнення Німеччини веде до підвищення зацікавленості Німеччини у відносинах з нами».

Таким чином, на кінець 1922 р. склались всі необхідні як політичні, так і дипломатичні умови для розвитку різносторонніх контактів Росії – Німеччини.

У третьому розділі – «Радянсько-німецьке військово-співробітництво в 1922 – 1933 рр.» – звертається увага на концепцію двостороннього військового співробітництва, що була намічена в

результаті таємних переговорів Москва – Берлін. Саме з цього періоду починає розвиватись військово-промислове співробітництво між Радянською Росією та Веймарською республікою, але зміна економічної ситуації в країнах не могла не позначитися на атмосфері співробітництва.

Радянське військово-політичне керівництво було зацікавлене в детальному обізнанні ситуації в німецькій армії. Партнерство повинно було мати чітку соціально-ідеологічну і матеріальну підоснову. Положення німецької армії, її авторитет у суспільстві (у різних її шарах – від робітників до великих підприємців), перспективи відродження Німецької імперії – всі ці питання закономірно зондувалися радянською стороною. Тому абсолютно логічним і необхідним було завдання, яке отримували керівники груп краскомів, що прямували на стажування або навчання в Берлін.

Основна увага автора була приділена особливостям радянсько-німецького співробітництва, а саме виробництву літаків, отруйних речовин та боєприпасів німецькими науковцями на території Росії. Найбільші проекти які отримали реальні обриси у вигляді оформлених договорів, представляли собою ключові, найбільш перспективні напрямки в розвитку військової техніки: авіаційний завод у Філях (за участю «Юнкерса»), хімзавод «Берсоль» під Самарою з виробництва отруйних речовин (за участю «Штольценберга»), виробництво за допомогою «Круппа» боєприпасів для артилерії на різних радянських заводах (Златоуст, Тула, Петроград, Петрокрєпость) «при німецькому технічному сприянні», але все це тривало не довго, адже так і не вдалося повністю поставити виробництво на ноги.

Паралельно із становленням військової співпраці з Німеччиною радянське керівництво активно використовувало можливості, що представляються вільною комерційною діяльністю за кордоном. З цією метою ще в 1922 р. РПС Республіки при безпосередній участі шефа ВНК Дзержинського створив спеціальне акціонерне товариство «Востваг», яке займалося веденням науково-технічної і економічної розвідки в країнах

Заходу, закупівлею військових матеріалів, зброї і стратегічної сировини. По суті, з його створенням зародилося економічне шпигунство в промислово розвинених країнах Заходу.

Також важливим аспектом радянсько-німецького співробітництва є навчання військових кадрів на засекречених об'єктах СРСР. Основними завданнями представництва Німеччини в СРСР були контроль над роботою німецьких військово-промислових підприємств, організація в СРСР шкіл з навчання німецьких офіцерів, проведення дослідних випробувальних робіт з новими конструкціями озброєння, а також постійний зв'язок з Генштабом та ведення переговорів, що стосуються військових питань.

Найбільш перспективними вважались орієнтація на авіацію, танки та хімічну промисловість. Особливу увагу обидві сторони приділяли дотриманню секретності. Навіть в абсолютно секретній угоді про організацію авіашколи в Липецьку маскували свої справжні назви.

Проекти, які в результаті переговорів отримали реальні обриси у вигляді оформлених договорів, представляли собою ключові, найбільш перспективні напрямки в розвитку військової техніки – виробництво літаків, отруйних речовин, боєприпасів для артилерії. Ними стали: авіаційний завод у Філях (за участю «Юнкерса»), хімзавод «Берсоль» під Самарою з виробництва отруйних речовин (за участю «Штольценберга»), виробництво за допомогою «Круппа» боєприпасів для артилерії на різних радянських заводах (Златоуст, Тула, Петроград, Петрокрепость) «при німецькому технічному сприянні», але все це тривало не довго, адже так і не вдалося повністю поставити виробництво на ноги.

У четвертому розділі – «Економічні відносини між Росією (СРСР) і Веймарською республікою в 1922 – 1932 рр.» – описується налагодження економічного співробітництва між двома країнами, яке було безпосередньо пов'язане з рівнем дипломатичних відношень.

Економічні зв'язки Радянської Росії мали для Німеччини надзвичайно велике значення, адже всеохоплюючість та духовна близькість радянського ринку, хороші сировинні джерела були мрією для німецьких промисловців, які обіцяли їм великі вигоди. Німецькі монополісти сподівалися навіть, наскільки можна, монополізувати радянський ринок. З іншого боку, сама Росія зробила Німеччині подібну пропозицію.

Однією з форм налагодження економічного співробітництва стало створення змішаних товариств. Ще до Рапалльського договору були засновані радянсько-німецькі товариства: з транспорту – «Дерутра», з металів – «Деруметалл», з повітряних перевезень – «Дерулюфт» та ін.

Налагодження двостороннього економічного співробітництва було складним процесом. У німецьких правлячих колах, поряд з реалістичними, робилися спроби висувати такі умови, які перешкождали його розширенню. З одного боку, у них були побоювання, що інші країни, особливо, Франція і Англія, підуть на економічне співробітництво з СРСР і витіснять німецькі фірми. З іншого боку, частина підприємців бажали отримати необмежені можливості виходу на російський ринок і з цією метою прагнули усунути радянську монополію зовнішньої торгівлі.

У західній історіографії постійно підкреслюється зацікавленість виключно радянської сторони у великих довгострокових кредитах, але не зазначається їх взаємна вигідність. Стриманість німецької сторони в наданні кредитів у 1922-1925 рр. пояснюють це незадовільним фінансовим станом, репараційними зобов'язаннями перед західними країнами, також недовірою фінансових кіл до платоспроможності Радянського союзу.

Своєрідність відносин між СРСР і Німеччиною в роки світової економічної кризи визначалося рядом факторів економічного і політичного порядку: Радянський Союз на протиположності капіталістичним країнам вирішував завдання господарського розвитку, першого п'ятирічного народно-господарського плану; Німеччина разом з іншими державами переживала глибоку економічну кризу, що поглиблювалися

гострими суперечностями із західними країнами, конкуренцією і репараційним процесом.

Західні держави пов'язували надання кредитів з безумовним визнанням довоєнних боргів Росії, з претензіями на відшкодування націоналізованої в СРСР власності приватних власників. Уклавши Рапалльський договір, німецький уряд відмовився від будь-яких претензій до Радянської держави, включаючи реституції. Тим самим були створені політичні передумови для широкого економічного співробітництва.

Економічне співробітництво між СРСР і Німеччиною не обмежувався торговим обміном: набули застосування такі його форми, як концесії, товариства, а також угоди між німецькими фірмами і радянськими організаціями про технічне співробітництво при будівництві та реконструкції підприємств. В економічній політиці СРСР концесії були покликані залучити іноземні інвестиції, головним чином у видобувні галузі з метою розробки природних ресурсів.

Розвиток економічних відносин між СРСР і Німеччиною в 1922-1932 рр. показало, що об'єктивна основа для їх мирного співробітництва була зумовлена історичними і географічними факторами. Економічні відносини служили базою мирного співіснування і підтримки добросусідських відносин. Можливості економічного співробітництва були значними навіть в умовах економічних спадів і об'єктивних труднощів обох країн. Підсумки економічного співробітництва були сприятливими для обох країн, вони були взаємовигідними і корисними для народів обох країн.

У висновках показані такі результати дослідження:

1. З урахуванням своєрідності 20-30-х років значущість відносин з Німеччиною для Радянського Союзу виходить далеко за рамки інтересів військового відомства.

2. Русійною силою співпраці було, безумовно, гаряче бажання радянських лідерів створити могутню військову машину. Нарощуючи за

допомогою Німеччини військові м'язи і уміло здержуючи реваншистські настрої в Німеччині, Москва після невдач Комінтерну узяла по суті на озброєння «стратегію того, що політично зморив» Захід, зробивши ставку не на експорт революції, а на чергову світову війну.

3. Військово-промисловий аспект співпраці позитивним чином позначився на розвитку всієї радянської економіки. Німецькі фахівці брали участь в постановці і інших спеціалізованих галузей радянської військової промисловості, несли з собою зразки високого професіоналізму і виробничої культури.

4. Економічні зв'язки Радянської Росії мали для Німеччини надзвичайно велике значення, адже всеохоплюючість та духовна близькість радянського ринку, хороші сировинні джерела були мрією для німецьких промисловців, які обіцяли їм великі вигоди. Німецькі монополісти сподівалися навіть, наскільки можна, монополізувати радянський ринок.

5. Лідери СРСР розглядали військову співпрацю як основу рапалльської політики, але очевидно і те, що Німеччина використовувала його як сильний козир для чинення тиску на Францію і Англію. Спираючись на «особливі відносини» з Москвою, Берлін послідовно відновлював свій статус великої держави, поступово добившись відміни всіх обмежень Версальського договору і вступу на рівних в Лігу Націй.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

1. Гальченко С. І. Радянсько-німецьке співробітництво в 20-30-х рр. Хх ст.: «Школа Хімічної війни» в Саратові. Україна–Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат: Зб. наукових праць ІІ міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 14–15 травня 2020 р. – К.: «Міленіум», 2020. – с. 26-28.
2. Гальченко С. І. Радянсько-німецькі відносини від Брестського миру до Генуезької конференції. Одинадцяті Богданівські читання :

матеріали Всеукраїнської наукової конференції : збірник наукових праць / редкол. : Ю. П. Присяжнюк (голов. ред.) [та ін.]. – с. 173-179.

3.Гальченко С.І. Економічні відносини між СРСР і Веймарською республікою в 1922–1924 рр. Соціально-політичні процеси в Україні та світі у контексті глобалізаційних перетворень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 23 квітня 2021 року). Ірпінь: УДФСУ, 2021. – с. 35-42.

Анотація

Гальченко С. І. Радянсько–німецькі відносини в період Веймарської республіки (1919–1933 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота на здобуття кваліфікації магістр міжнародних відносин за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2021.

Тема, яку ми висвітлюємо залишається і до цього часу маловідомою сторінкою нашого минулого. Становище, в якому опинилися Німеччина і Радянська Росія на початку 20-х років, мало деякі подібні риси. В обох країнах світова війна викликала великі зміни: мали місце серйозні економічні труднощі від нанесених війною збитків, що відбилося на соціальній сфері. Обидві країни перебували в умовах зовнішньополітичної ізоляції. Військово-політичні та економічні відносини рейхсверу і Робітничо-селянської Червоної армії (РСЧА), що проливають світло на витоки внутрішніх військово-політичних процесів в 20-30-х рр. в СРСР і вимірювання міжнародної обстановки, залишається вивченою лише фрагментарно, на відміну від проблематики, пов'язаної з безпосереднім початком Другої світової війни. Тим часом без детального вивчення цієї теми неможливе розуміння передумов її початку, міжвоєнної політико-економічної тенденції

СРСР і Німеччини, трансформації міжнародного політичного клімату в цей період і становлення тоталітарних режимів у двох країнах.

Радянсько-німецькі відносини 20-30-х рр. займають особливе місце в соціально-політичній дискусії ХХ століття. Їх розвиток став важливою ланкою в загальному ланцюжку подій, які призвели до розв'язання нацистською Німеччиною Другої світової війни.

Ключові слова: радянсько-німецькі відносини, Брестський мир, Веймарська республіка, співробітництво, радянська Росія, Рапальський договір, військово-навчальний центр, програма, Червона армія.

Galchenko, S. Soviet-German relations during the Weimar Republic (1919 – 1933). – Manuscript.

Graduate paper for obtaining a Master's degree in International Relations (Specialty 291, "International relations, social communications, and regional studies"). Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2020.

The topic we cover remains a little-known page of our past. The situation in which Germany and Soviet Russia found themselves in the early 1920s had some similar features. In both countries, the world war caused great changes: there were serious economic difficulties from the losses caused by the war, and it affected the social sphere.

Both countries were in the environment of foreign policy isolation. The military-political and economic relations of the Reichswehr and the Workers 'and Peasants' Red Army, which shed light on the origins of the internal military-political processes in 1920's – 1930's in the USSR, and the assessment of the international situation, have been studied only fragmentarily, unlike the problems associated with the immediate start of World War II. Meanwhile, without a detailed study of this topic it is impossible to understand the preconditions for its beginning, the interwar political and economic tendencies of the USSR and Germany, the

transformation of the international political climate in this period, and the formation of totalitarian regimes in the two countries.

Soviet-German relations in the 1920's and 1930's are of special importance in the socio-political debate of the 20th century. Their development became an important link in the general chain of events that led to unleashing World War II by Nazi Germany.

Key words: Soviet-German relations, the Treaty of Brest-Litovsk, Weimar Republic, cooperation, Soviet Russia, the Treaty of Rapallo, military training center, program, the Red Army.